

Odgovor. Krompir naj se nikdar na novo gnojeno njivo ne sadi, ker je tak krompir veliko bolj različnim boleznim podvržen in se v shrambah tudi potem slabše obdrži. Ako njiva ni uže sama na sebi v dobri moči, naj se pa gnoj uže v jeseni na njivo izvozi in tudi še v jeseni podorje.

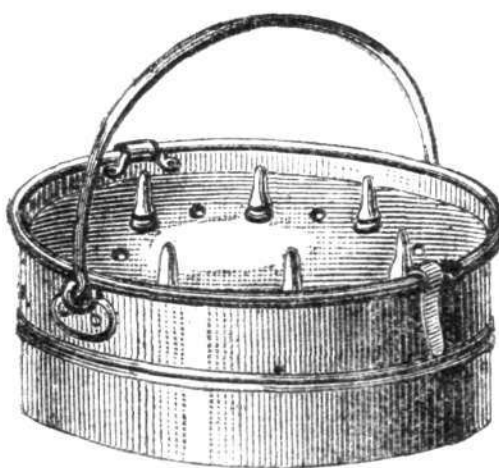
Nekaj o izreji telet in prešičev.

Dostikrat je slučajno, da teleta pri materi iz enega ali drugega vzroka ne morejo sesati, ali pa se, kakor je to v nekaterih krajih na Holandskem navada, teleta redno brez matere izreja. Pri taki reji se tele precej po storjenji od matere odstrani, ter se mu mleko iz posode daje piti. Pri tem je treba gledati na največi red, skrbljivost in snago; prvo mleko od krave po storjenji mora tele dobiti, kakor je tudi še pozneje dobro, da tele vsaj prvih 10 dni dobi mleko svoje matere. Ker je teleta teže navaditi iz posode piti, ima se sesalne aparate (glej pod. 2), kateri imajo sesec iz kavčuka. Eno tele rabi na dan toliko mleka, da znaša teža mleka $\frac{1}{5}$ do $\frac{1}{7}$ teže teletove. Piti se dá teletu tri- do štirikrat na dan.

Precej enak je tudi sesalni aparat za prešiče; razločuje se od prvega v tem, da ima več, pa dosto manjših sescov (glej pod. 3).

Tak aparat je posebno praktičen za prešičorejce, ker veliko svinj ravno storečih rado pogine. Mladi prešički se pa tem aparatu prav radi privadijo. Porablja se kravje mleko, opozoriti je pa tudi tukaj na največi red in snago.

Imenovana aparata dobista se pri Kleiner & Fleišmanu v Mödlingu pri Dunaji; prvi stane 5 gold., drugi 5 gold. 50 kr.

Obrtnijske razstave.

* **Razstava v Budimpešti.** Dne 1. maja 1885. leta se bode odprla deželna razstava v Budimpešti in bode trajala do 15. oktobra 1885. leta z deželno razstavo v zvezi bo tudi mednarodna razstava, v katero se bodo sprejeli stroji in orodje za malo obrtnijo, kmetijski stroji novejšie sostave in važneje patentirane iznajdbe. Ta del razstave vodi poseben odbor. Obsegala bo ta mednarodna razstava: Stroje, katere goni plin, voda, par, elektriciteta itd. Stroje in orodje za: mizarje, strugarje, tesarje (cimpermane), kolarje, sodarje, kopitarje, izdelovalce lesenih stvari, kovače, ključavničarje, orožarje, nožarje, kositarje, kotlarje, medninarje, pasarje, srebrnarje, zlatarje, zlatoklepe, dragotinarje (juvelirje), urarje, mehanikarje, strojarje, rokovičarje, sedlarje, mošnjarje, čevljarje, klobučarje, vervarje, kertačarje, lončarje, kostne strugarje, kamnoseke, glavničarje, gumbarje, mlinarje, peke, tiskarje, litografe, fotografe, bukvozeze itd. Odbor bode skrbel, da bodo razstavljalci znižane cene na železnicah dobili.

Oglasila sprejema deželna komisija v Budimpešti do zadnjega aprila 1884. Oglasnice se dobé pri tej komisiji, preskrbi jih pa tudi trgovinska in obrtna zbornica v Ljubljani, katera tudi natančneje razjasnila o tej razstavi daje.

* **Razstava v Toplicah.** Obrtno društvo v Toplicah na Českem napravi letoš obrtnijsko, industrijelno in električno razstavo v zvezi z razstavo hišne obrtnije v Rudogorji (Erzgebirge). Začela se bode ta razstava 20. julija in končala 31. avgusta 1884. leta. Razstavna komisija je dala posebna izrečila natisniti in želi, da bi se ji na teh do 15. aprila 1884. naznanilo, kaj hoče kdo razstaviti. Konečna oglasila se ji pa morajo vsaj do 15. maja 1884. leta poslati. Razdeljena bo razstava v 19 oddelkov. Natančneje razjasnila daje trgovinska in obrtna zbornica v Ljubljani.

Nova postava.

Dedinsko pravo

pri kmetijskih posestvih.

Pretekle dni predložila je vlada državnemu zboru načrt postave o vpeljavi posebnih dedinskih naredeb za kmetijska posestva srednje velikosti.

Čitateljem svojim podamo v sledečem načrt omenjene postave s pridržkom, o tej velevažni zadevi za naš kmetijski stan govoriti še obširneje.

Načrt omenjeni se glasi:

Postava

od dne

zadevajoča

vpeljavo posebnih dedinskih naredeb za kmetijska posestva srednje velikosti.

S pritrjenjem obeh zbornic državnega zbora zaukazujem tako:

§. 1. Za srednje velike kmetijska posestva s hišo vpeljejo se v smislu pričujoče postave in pa na njeni podlagi sklenjenih deželnih postav posebne naredbe o razdelitvi zapuščin.

Deželno postavodajstvo določuje do številke največo in najmanjo mero površja in pa čistega katastralnega prinosa, katere domačije se imajo v smislu pričujoče postave smatrati za domačije srednje velikosti. Ravno tako določuje deželno postavodajstvo, katera zemljišča in vžitne pravice se imajo smatrati za dele pripadajoče k domačiji pri odločevanju o obstanku domačije srednje velikosti.

§. 2. Za imetja ovezana z vezjo fidejkomisno ali manstva (fevda) ta postava ne velja.

§. 3. Lastnik domačije, podvržene določbam pričujoče postave ni po njej omejen v svojem razpolaganju z domačijo ali posameznimi njenimi deli ne za čas življenja, ne za slučaj smrti.

Posebne naredbe o razdelitvi zapuščin ne veljajo, ako se nahaja naredba za slučaj smrti, katere je v nasprotju z določbami pričujočih naredeb.

§. 4. Ako pripade zapuščina lastnika domačije več osebam, tedaj sme domačija z vsem, kar k nji pripada, v kolikor je to za redno gospodarstvo domačije potrebno, pripasti samo eni osebi, prejemniku.

Kaj se ima smatrati za pritliklino domačije, določuje občni državljanski zakonik; deželnemu postavodajstvu pa je pridržano, za domačije gotove vrste one reči določiti, katere se imajo smatrati za gospodarsko pritliklino takih domačij ali pa ono, kar naj velja za najmanjšo množino teh gospodarskih pritiklin.

§. 5. Deželno postavodajstvo določuje, ali naj bodo samo nasledniki (otroci) ali tudi drugi sorodniki ali preživeč zakonsk družo poklican za prejemnika. Pri določevanju prejemnika je deželno postavodajstvo vezano na postavno dedinsko nasledstvo. Vendar pa sme deželno postavodajstvo ukreniti naredbo, da se preživeči zakonski družo tikoma za nasledniki zapustnikovimi in pred drugimi sorodniki njegovimi pokliče za prejemnika.

V teh mejah deželno postavodajstvo določuje vrsto, po kateri je pri več po postavnem dedinskem nasledstvu ob enem vstopajočih dedičih prejemnik domačije poklican. Vendar pa imajo zmiraj lastni otroci prednost pred posinovljenci, zakonski pred nezakonskimi. Postavno pozakonjeni otroci so enakovrstni z zakonskimi.

Životopisne črtice.

Knez-nadškof goriški

dr. Andrej Golmajer.

(Dalje.)

Po pogrebem govoru so opravili preč. gg. prošt, trije imenitniši kanoniki in pontifikant pet zapovedanih absolucij pri odru in potem se je vzdignila spet procesija in pomikala se tužno proti staremu pokopališču, kjer so preč. truplo spustili v rako v kapeli (na južni strani). Tam počiva zdaj v družbi 3 svojih prednikov in čaka poslednjega vstajenja. — Vso pot od vélike cerkve do pokopališča se je dež vlivaj.

H koncu naj podam še nekaj črtic iz privatnega življenja rajncega nadškofa Golmajerja in vmes tudi še marsikaj, kar znači njegovo uradno delovanje. Privatno življenje nadškofovo je bilo prav priprosto. — Bil je visoke, krepke, lepe postave; po pregovoru: „Natura contenta parvo“ — bil je z malim zadovoljen. Na čelu — vselej mirnem in jasnem — sta se mu brala mir in ljubezen; v navadnem pokoji njegovega obličja se je kazalo soglasje dušnih moči in krotko mišljenje. Eno-ličen in stanoviten je bil njegov urnik ali vsakdanji opravljeni red. Vstajal je zgodaj, molil, vsak dan maševal, potem delal in bral do (zmerne) obeda. Popoldne sta se spet branje in molitev vrstila do večernega sprehoda po sprelepem domačem vrtu in griču, nad katerima je imel najslaše veselje. Veselilo ga je tudi vse, kar se je na vrtu in vinogradu pridelalo — zelenina, sadje in okusno vino; s temi domačimi pridelki se je med domačimi in gosti večkrat pri mizi šaljivo ponašal. Vendimo je vsako leto on sam slovesno pričel. Med streljanjem z možnarji podal se je s svojim „falčkom“ pod „latnik“ ali pod „planto“ in začel prvi „trgati“; za njim so trgali gostje: celih 20 let nepozabljivi prijatelj njegov ljubljanski kanonik Iv. K. Novak, nekateri bogoslovski profesorji, pisarnični gospodje, domači tajnik itd. Ko je solnce zahajalo, so v enem ali drugem kiosku vsi skup veselo južinali. Vendima je bila po duhovnih vajah v semenišči in potem, ko je bil vsako leto meseca septembra dokaj duhovnikov posvetil, njegov odpočitek. Dobro je dejalo nazočim, ko so ga videli kakor častitljivega očaka med svojimi otroci in vnuki odpočiti se od resnobnih misel in više-pastirskih skrbí. — Zvečer — se ve da, ker ga je bil sam živi red — je moral še svoje molitve in branje opraviti.

Cerkvena sv. opravila je poveljevala velečastitljiva, impozantna njegova podoba; opravljal jih je mirno, spodobno in dostojno, da malokdo tako, in potrjeval resnico, da altarja najlepši kinč je mašnikova siva glava.

Uljuden z vsemi bil je prisrčen z mnogimi svojimi prijatelji, katerim je ostal zvest v vseh dobah svojega življenja. Tak je bil na pr. z ljubim kanonikom Novakom, ki je hodil skozi 20 let, kakor sem uže omenil, vsako jesen v Gorico in prinašal novo življenje v tiho škofijo. Zadnji dve leti je bival zaradi hude čutnične bolezni več mesecev pri nadškofu in iskal tolažbe in zdravja. Ko se je bil vrnil v Ljubljano, in ga je bil zadel mrtud, šel ga je nadškof obiskat. Bolnik ni mogel govoriti, ali solze, ki so obema v očeh igrale, bile so najljubeznjivši govor.

Ker je bil Golmajer previden, razsoden in pristrodušen (di larghe vedute), sponeslo se mu je dobro vse, česar se je lotil. Ko je imel komu kako službo podeliti, poiskal si je moža za-njo sposobnega in se oziral, kolikor je bilo mogoče, na dotičnikove osebne razmere. Priporočil ni slišal rad, sosebno ko mu je kdo samo zaradi starosti koga priporočal, ker je učeni nadškof dobro poznal duhá tridenskega zbora, ki ne zahteva za imenitniša mesta dolgoletnega prejšnjega službovanja, ampak splošne in posebne sposobnosti. Malo se je zmenil tudi za privatna priporočila mogočnjakov in veljakov, zakaj, kdor si usoja, druge priporočati, kaže s tem, da ima predstojnika za nepravilnega ali kratkornega in za tacega, ki gleda na osebo in ne na sposobnost in zasluge; po drugi strani vzbuja sum, da ima njegov priporočenec malo zaslug in spretnosti ali pa da so njegove zasluge dvomljive. Vsa škofija je priča, da tistega vpliva, ki se mu pravi „protekcija“, ni hotel Golmajer trpeti; protekcija spravi mnogokrat take ljudi na vrh, ki so le veliki ali majhni „srednjaki“. Bog mu je dal dar razumnosti in razsodnosti za podelovanje služeb. To je priznal nekdanji okrožni predstojnik goriški, mons. svetovavec Fr. baron Buffa, rekoč, da mons. Golmajer je prav ustvarjen za to, da zna postaviti pravega moža na pravo mesto in odkazati vsakemu svoj prostor. In baron Buffa je bil izveden v taci rečeh; beseda njegova je tem veljavniša, čem oistreja je bila sploh njegova sodba in zmerniša njegova hvala.

Omenil sem uže, da je dijake še kot dvorni svetovalec rad podpiral; tudi bogoslovcem in mladim mašnikom, kedar jih je poslal pastirovat, podaril je blagovoljno kaj knjig. Rad je prejšnjih let hodil poslušat v semenišče predavanje privatnih slovstvenih izdelkov zmogljivejših svojih gojencev. — Tiste bogoslovce, katerim je na véliki četrtek noge umival, povabil je vsako leto k obedu; bil je tisti dan bolj vesel in je več govoril, ko o drugih prilikah, ter bil z mladino nenavadno ljubeznjiv in zaupen.

Znano je, da je bil nadškof Golmajer resnično omikan in učen in vendar je prav malo govoril; moralo je biti kaj posebnega, da je več govoril, in o taki priliki se je spoznalo bogastvo vsestranskega znanja, ki je tičalo v bistrem njegovem umu, — znanja, ki je bilo sad resnih studij dolgoletnega branja. Časnike je rad čital, pa nikdar ni govoril o politiki — ne javno, ne privatno in zaupljivo. Da je pa politiko razumel, kažejo neka nenavadna njegova prerokovanja; uganil je dogodke, ki bi jih ne bil vsakdo naprej slutil in znal napovedati. Sploh je bil vsak pogovor z njim jako mikaven in podučen, če se je kaj pošalil, kak bistroumen dovtip sprožil, kako anekdoto povedal, bilo je vse primerno in jo je vsakrat dobro zadel. Sicer je bilo, kakor njegovo življenje, tako tudi govorjenje priprosto.

(Konec prihodnjič.)

Kdor si hoče prav dobro, tukaj popisano vinogradsko orodje omisliti, obrne naj se na gospoda Daniela Godino v Ajdovščini, ali pa do gospoda Furlanija v Peklu pri Dornbergu na Primorskem.

Nova postava.

Dedinsko pravo pri kmetijskih posestvih.

(Dalje.)

§. 6. Pri razdelitvi zapuščine prepusti se domačija prejemniku, kateri postane dolžnik zapuščine za neobremenjeno vrednost domačije.

§. 7. Vrednost domačije določi dogovor med vdeleženci, kjer pa bi tega ne bilo, sodnija.

Sodnija ima preskrbeti potrebne preiskave, v kolikor je to treba za določitev vrednosti, in izrekoma se imajo porabiti izpiski iz katastra o meri površja in o čistem prinosu, najemne in kupne pogodbe in pripomočniki take vrste. Ako treba, sme sodnija tudi zaslišati izvedenca.

Deželno postavodajstvo sme določiti, da mesto take sodnijske določitve stopi cenitev na podlagi kolikosti katastralnega čistega prinosa.

§. 8. Pri razdelitvi zapuščine všteje se v njo ona svota, katera se prejemniku po §. 6. šteje v dolg.

Razdelitev ta izvrši se med sodediči z vštetim prejemnikom po določenih občnega državlanskega zakonika in prestopnika o neprepirnih zadevah. Vendar pa se ima razdelitev zapuščine vršiti zmiraj pri sodniji ali pa se predložiti sodniji v potrjenje.

§. 9. Ako se stranke gledé obroka, delov plačil in začasnega obrestenja svote, katera je izplačati ne zedinijo, tedaj odloči o tem sodnija, kakor se ji zdi primerno. Proti volji onih, ki imajo deleže dobiti, se obrok za popolno plačilo one svote ne sme določiti na dalj kot tri leta počenši s smrtnim dnevom zapustnikovem.

§. 10. Deželno postavodajstvo sme za slučaj, ko sodnija prejemno ceno določi, vkreniti, da se pri tem prejemniku na korist svota odbije, katera pa tretjino neobremenjene sodnijske določene cene domačije ne sme preseči.

§. 11. Zapustnik sme predprave prejemnikove omejiti, preklicati ali pa v mejah pravice do postavnega dolžnega dela razširiti.

§. 12. Veljavnost posebnih naredeb o razdelitvi zapuščin tudi tedaj ni izključena, ako zapustnik izmed onih, ki so po pravu in redu postavnega dedinskega nasledstva za prevzete poklicanih oseb prejemnika odloči v nasprotju z vrsto določeno po deželnem postavodajstvu.

§. 13. Pravice do postavnega dolžnega dela se pričujoče naredbe o razdelitvi zapuščin ne dotikajo.

Za omejenje postavnega dolžnega dela se pa ne smatra, ako

1. sodnija v smislu §. 9. vkrene naredbo zaradi plačilnih obrokov,

2. ako zapustnik vkrene, da

a) pravemu očetu prejemnikovemu do njegove smrti, pravi materi do polnoletnosti prejemnikove prepusti pravico, domačijo s pritiklino po smrti zapustnikovi v lastno uživanje in oskrbovanje prevzeti z dolžnostjo, prejemnika in njegove sode-

diče, te namreč do izplačanja deležev izrediti in v slučaju potrebe na domačiji preskrbeti;
b) zapad deleža do polnoletnosti sodedičev odloži pa z dolžnostjo prejemnikovo, da jih do onega časa primerno odgoji in ako sila izdržuje.

Politične stvari.

Mestni odbor ljubljanski.

Dne 18. t. m. dal je zopet ljubljanski mestni odbor povod, da se v javnosti mnogo piše in govori o njem in to zaradi sklepa, da se tržni red predloži c. kr. deželni vladi še enkrat v potrjenje le v slovenskem jeziku, in ko bi vlada ne hotela rešiti samo v slovenščini predloženega tržnega reda, imajo se storiti vsi postavni koraki za varovanje pravic mestnega zbora, kateri edini ima odločevati o uradnem jeziku mestnega magistrata.

Ta predlog sprejet je bil z 10 glasovi zoper šest, in glasovali so zoper gg.: Murnik, Križnar, Ravnihar, Žužek, dr. Mošè in J. Kušar.

Ne dopušča nam prostor ponatisniti obširnejega poročila o tej zadevi ali pa celó še na drobno popisati vso dotično obravnavo.

Kdo ima v tej pravdi prav, c. kr. deželna vlada, katera zahteva tudi nemški tekst „tržnega reda“, ali pa večina mestnega zbora, katera sklicevaje se na samoupravo, noče spolniti tega vladnega naročila, o tem izrekle bodo sodbo morebiti za to poklicane oblasti. — Toda tudi mi nočemo zamolčati svojega stališča v tem vprašanju, in to enako v pravnem, kakor v političnem oziru.

1. S pravnega stališča prizna poročilo samo, da ima c. kr. deželna vlada po §. 70. obrtnega reda pravico potrjenja tržnega reda, kateri je ustanoviti krajnim potrebam primerno.

Po teh neomejeno širokih besedah postave bilo bi težko dokazati, da bi c. k. vlada ne smela za pogoj potrjenja staviti razun notranjih rečnih prememb, katere bi bile po njenih mislih potrebne, tudi take v temeljene pogoje, kateri zadevajo bistveno pomenljivo obliko, kakoršna je ravno jezik.

Nam se zdi, da ni krajnim potrebam ljubljanskega trga neprimerno, ako vlada zahteva tržni red tudi proglašen v nemščini, in da se v ta namen tudi v potrjenje predloži „tudi“ v nemščini.

Da je tako, to prizna poročilo odsekovo samo naravnost trdeč, da strogo izvršuje ravnopravnost gledé obeh jezikov in katero še celó ni nasprotno, ako bi se tržni red proglasil v laščini in hrvaščini, katero pa ob enem po vsi pravici toži, da je poprejšnja protinardna večina mestnega zbora, na pr. sprejela in prijavila klavnični regulativ od dne 27. avgusta 1881. leta samo v nemščini, ravno tako srečke ljubljanskega mesta posojila izdala v sami nemščini.

Enako opravičene bi bile, oziroma so pritožbe zoper dotično vlado, da je tako enostransko postopanje dopustila, v kolikor bi ji bilo po postavi mogoče one krivice zabraniti.

Ako pa gotovo vsak narodnjak prizna, da je bilo ono ravnanje krivično, tedaj pa nikar ne posnemajmo onega, kar tako živo in po pravici obsojamo.

V kolikor se gre pri tržnem redu za živinski trg, sme po §. 9. postave od 29. februarja 1880. leta, šte. 35 c. k. deželna vlada oziroma ministri notranjih zadev, trgovine in pa poljedelstva izdati tržni red „po zaslišanju dotične občine“.

Naznanilo c. k. ministerstva o „mlekarski razstavi v Monakovem“ se na znanje vzame ter naroči razglasilo razstave v „Kmetovalcu“ in „Novicah“.

C. k. deželna vlada nazivlje glavni odbor, da naj se ji pošlje do konca [maja] proračun subvencij za kmetijstvo na Kranjskem za leto 1885. Stvar se izroči posebnemu odseku.

Od vlade glavnemu odboru doposlano letno poročilo bivšega potovalnega učitelja gosp. Kramarja o njegovem delovanju l. 1883. izroči se v poročilo odseku za splošne reči.

Prošnjo županov bistriške doline na Notranjskem na sl. c. kr. ministerstvo poljedelstva za brezplačno podelitev štirih bikov in nekaj telic, sklene glavni odbor toplo priporočeno odposlati, ter slavno ministerstvo prositi, da se prošnja usliši; se ve da brez katenja one svote, ki je namenjena v povzdigo živinoreje cele dežele.

Prošnja učitelja g. Ranta za brezplačno podelitev družbenih knjig se deloma usliši.

Prošnja podružnice novomeške za divjake, cepiče in sadike vrb se je oddala deželni vladi, oziroma deželnemu odboru in vodstvu deželne vino- in sadjerejske šole na Slapu. Omenjeni uradi so prošnji po vsem ustregli.

Odbornik g. Witschel poroča o potrebi poprav na podkovski šoli. Potreba poprav se prizna in izvršitev dovoli.

Sklene se nekaj od g. Rambouzeke doposlanega novega krompirja kmetovalcem brezplačno oddati.

Nadalje se reši več vlog, ter se za ude na novo v družbo sprejmejo sledeči gospodje:

Iz podružnice vrhniške: Ignacij Jauernik, Tomaž Jauernik, France Teršar, Lorenc Škof, Jakob Telban, Peter Lenasi, Mat. Jansekovič, Štefan Furlan.

Iz podružnice loške: Janez Brence, Josip pl. Obereigner, Gregor Lah, Jakob Vilan.

Iz podružnice kranjske: Mat. Hafner.

Iz podružnice mokronoške: Janez Dolinar, Andrej Smukavec.

Iz podružnice postonjske: Josip Lavrenčič.

Iz „ metliške: Josip Bežek.

Iz „ bohinjske: Janez Arh.

Iz „ krške: Anton Verbajs, Janez Pfeifer, Karol Riedel, Jakob Cepudar.

Iz podružnice rateške: Jakob Strupi, Ignacij Wetz.

Iz Ljubljane in okolice: Lorenc Mazek in Anton Koblar.

Nova postava.

Dedinsko pravo pri kmetijskih posestvih.

(Konec.)

§. 14. Pri domačijah, katere so last več oseb, določila te postave nimajo nikakoršne veljave.

Pri tem velja izjema gledé onih domačij, katere so solast zakonskih družetov in so v takih krajih, za katere deželna postava zaukazuje, da za slučaj smrti zakonskega družeta sme preživeti družo prevzeti v zapuščino umrlega spadajočo polovico domačije, v kolikor temu niso nasproti zapustnikove naredbe za slučaj smrti ali pogodbe.

Za ta slučaj deželno postavodajstvo tudi določuje, ali in v koliko v veljavo stopijo določila §. 6., 7., 9.

in 10. tudi tedaj, ako je prejemnik preživeč zakonski družo.

§. 15. Ako k eni zapuščini spada več domačij, za katero tudi v smislu §§. 4. in 5. pričujoče postave več oseb nastopi postavno dedščino, tedaj imajo pravico izbrati si domačije v oni vrsti, katero določi deželno postavodajstvo. — Nasledniki umrlega dediča stopijo na njegovo mesto. Med njimi ima oni pravico izbiranja, kateremu pristojna prednost po omenjeni zaporedni vrsti.

§. 16. Ako deželno postavodajstvo izreče v §. 1. označene domačije za nerazdeljivne, tedaj veljajo določila pričujoče postave pri njih v toliko, da je lastnik v svojem razpolaganju z domačijo omejen z njeno nerazdeljivnostjo.

§. 17. Ta postava postane veljavna ob enem z vsemi onimi postavnimi naredbami, katere se na njeni podlagi naredé po deželnem postavodajstvu za dotične dežele ali njene posamezne dele.

§. 18. Izvrševanje te postave naročim Svojemu ministru notranjih zadev, pravosodja in poljedelstva.

Politične stvari.

Govor državnega poslanca Božidara Raiča pri letošnji budgetni obravnavi.

„Visoka zbornica! Lepi Mali Štajar ima vsled duhovniškega imenika labodskega 467.000 ljudi, med temi po poslednjem številjenji ljudstva 41.000 Nemcev, drugi so Slovenci. Poleg teh še je na meji sekovske vladikovine 15.000—20.000 Slovencev, in po priliki ravno toliko v Gradci. Po takem biva na Malem Štajarji okolo 450.000 Slovencev. Ti imajo 160 slovenskih, 75 slovensko-nemških šol. Potem še je 14 šol z nemškim poučnim jezikom.

Prijetno bi bilo, da so šole, katere se imenujejo slovenske, tudi resnično slovenske. Mestoma uže v prvem razredu, indi v drugem in tretjem šolskem letu muči se mladina z drugim deželnim jezikom. V slovensko-nemških šolah se uže v prvem šolskem letu uči drugi deželni jezik. V nemških šolah se samo nemščina uči, slovenščina pa ne, izvzemši nekatere slučaje in to prostovoljno. Okrajni šolski svet v Ptuj je predlagal, da se pred četrtem ali petim letom ne bi počinalo s poukom družega deželnega jezika. Oziroma na ta predlog je okrajna učiteljska skupščina dne 6. julija 1882. leta nekoliko dalje stopila; bilo je namreč ondi s 33 proti 21 glasom sklenjeno, da se drugi deželni jezik v narodnih šolah naj ne uči, in sicer zato ne, ker temu so nasproti ukoslovno-detovodni in znanstveni razlogi. Ker so detovodi tako sklenoli, podprl je ta predlog tudi okrajni šolski svet in stvar je bila poslana deželnemu šolskemu svetu. Od dne 7. januarija 1883. l., šte. 88, dospel je iz Gradca ukaz, kjer se veli, da naj vse pri starem običaji ostane. A običaj bil je v raznih dobah in tudi v raznih učilnicah jako različen. To je nedoločnost. Hoteli smo poizvedeti, kedaj naj bi se počel pouk v drugem deželnem jeziku ali poprek, jeli bi se počelo ali ne. — Deželni šolski svet v tem ničesar določenega ni povedal; sklical se je sicer na naredbo od dne 14. septembra 1870. l., kjer se velevala: „ako naj bi se v narodnih šolah učil drugi deželni jezik, naj se na to gleda, da se učenci najprvo dobro pouče v čitanji in pisanji in imajo v tem trdno podlago.“ Kedaj naj se to zgodi, razsoditi imajo detovodi in ukoslovci. Najbolji detovodi učijo, da narodne učilnice so dolžne,